

p.a. Kon. Julianalaan 29
3738 VA Maartensdijk

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente De Bilt
Soestdijkseweg Zuid 173
3721 AB BILTHOVEN
(per e-mail verzonden)

Maartensdijk, 31 mei 2016

Betreft: advies Gezondheidsnota 2016-2020

Geacht College,

De Gezondheidsnota 2016-2020 hebben wij met veel interesse gelezen. Er is in de nota duidelijk gepoogd een brede visie op het veld te presenteren en te zoeken naar raakvlakken met andere beleidsterreinen zoals sport. Al in het voortraject zijn wij tot ons genoegen al bij de beleidsontwikkeling betrokken, een werkwijze die tot meer samenhang tussen preventieve acties en uitwisseling van know how kan leiden.

Tijdens twee sessies zijn bestaande en nieuwe preventie-inspanningen van de diverse spelers geïnterpreteerd, waardoor een brede blik is ontstaan op alle activiteiten, die worden ondernomen om de inwoners van de gemeente De Bilt zo lang mogelijk gezond te houden. Dat stemt ons tevreden. Er gebeurt al veel in het veld en met elkaar is zo een veelkleurig palet aan maatregelen ontstaan. Tegelijkertijd is het door de veelheid aan acties soms lastig om te beoordelen of de aanpak wel evenwichtig is en op alle terreinen optimaal effectief is. Wij zouden graag zien dat de komende jaren de samenwerking op dit terrein wordt verstevigd. Zo kan de gemeente de interactie tussen instellingen als scholen en sportclubs onderling faciliteren en het uitwisselen van best practices op verschillende terreinen actief ondersteunen.

Aan het eind van de nota wordt een pijnlijke boodschap gebracht. Tot onze grote verbazing wordt in de laatste paragraaf aangekondigd dat het budget voor gezondheidsbeleid per 2017 vrijwel geheel zal verdwijnen. Het beleidsstuk getuigt daardoor van een forse onbalans tussen ambitie en duurzaam beschikbare middelen. Hierdoor wordt de suggestie gewekt dat in 2017 het doel al bereikt is en het gezondheidsbeleid zichzelf overbodig heeft gemaakt. Het venijn zit 'm dus in dit geval in de staart. Niet goed onderbouwd wordt waarom voor deze constructie gekozen is. De hele financiële paragraaf - en daarmee de hele nota - komt zo min of meer in de lucht te hangen en is in onze ogen een raadselachtig en onvolwaardig product. Graag hadden wij in de nota de keuze voor het rigoureuze afbouwen van middelen nader onderbouwd willen zien. Wij gaan er dan ook van uit dat de keuze voor het drastisch snijden in het budget met ingang van 2017 nog nader wordt toegelicht en dat u alsnog voor de voortgang van het gezondheidsbeleid ook na 2016 de noodzakelijke financiële en organisatorische garanties zult scheppen.

Door het drastisch snijden in het budget wordt in de nota de indruk gewekt, dat de gemeente zijn rol voortaan wil beperken tot het voeren van de regie over gezondheidspreventie en het investeren in activiteiten voortaan wil overlaten aan de diverse instanties in het veld, zoals scholen, sportclubs, Mens en GGD. Als dat werkelijk de ambitie van uw college is, dan

dwingt dat wel tot het nader expliciteren van de rol die voor de gemeente overblijft. Het formuleren van beleidsplannen en streefcijfers en het meten van prestaties blijft wel degelijk een gemeentelijke verantwoordelijkheid, ook al wordt de uitvoering dan meer overgelaten aan het maatschappelijk middenveld. Resultaten kunnen alleen worden afgedwongen als in de subsidieovereenkomst met de betrokken instellingen harde prestatieafspraken worden gemaakt met betrekking tot activiteiten gericht op gezondheidsbevordering en het nakomen daarvan ook daadwerkelijk wordt gemeten.

De verantwoordelijkheid voor vindbare en laagdrempelige preventie en zorg en dus voor een goede informatievoorziening vormt een tweede kern van de regierol die de gemeente op zich heeft genomen. De uitvoeringsprogramma's omvatten dusdanig veel facetten, dat de burger en mogelijk zelfs ook de verwijzer in dit onoverzichtelijke veld zijn weg niet zal vinden en dat geldt in versterkte mate voor de kwetsbaren. De gemeente als regisseur zal moeten nadenken hoe burgers beter geïnformeerd kunnen worden over vindplaatsen van hulp en zorg. In de nota wordt gesproken over het benutten van de komende jaren voor het nadenken over hoe informatie moet worden vormgegeven. Deze ambitie vinden wij wel erg minimaal en dringen er daarom bij u op aan nog dit jaar de informatievoorziening aan burgers en verwijzers grondig te verbeteren.

Grenzen aan de zelfredzaamheid

Nog even een punt van zorg. Uitgangspunt in het hele sociale domein is tegenwoordig de zelfredzaamheid van de burger en het gebruik maken van particulier initiatief en informele hulp waar dat kan.¹ Op zich is daar niets mis mee, maar het gevaar is wel levensgroot aanwezig dat diegenen die niet zo zelfredzaam en krachtig zijn zo niet krijgen wat zij nodig hebben. Als voorbeeld nemen wij even het project "Zorgzame buurten": een mooi project, waarbij initiatiefnemers in de buurt (door Mens) worden ondersteund in het organiseren en versterken van het zorgen voor elkaar op vrijwillige basis. Opvallend hierbij is dat tot nu toe juist de krachtige wijken bij dit initiatief aansluiting hebben gevonden en zich met een breed scala aan initiatieven presenteren. Helaas moeten we constateren dat de zwakkere wijken tot nu toe op deze ontmoetingsavonden ontbreken. Zo kan de tweedeling in de samenleving alleen nog maar verder versterkt worden. Juist voor de kwetsbaren blijft meer publieke bemoeienis een noodzaak. Ook in de rol van regisseur zal de gemeente er alert op moeten blijven dat er voldoende vangnetten voor deze groep worden gecreëerd.

De speerpunten

De drie gekozen speerpunten kunnen wij van harte onderschrijven. Een serieuze tekortkoming is wel, dat waar het gaat om de gezondheid van volwassenen en senioren de nota niet kan worden gefundeerd op recente cijfers. Wij rekenen er op dat deze beleidsnota wordt uitgebreid met een analyse van de voorgestelde maatregelen in het licht van de nieuwe cijfers zodra de cijfers (in het voorjaar van 2017) bekend zijn. De keuze om niet expliciet te sturen op verkleinen van gezondheidsverschillen tussen laag- en hoogopgeleiden, maar de factor opleiding mee te nemen in de drie gekozen speerpunten vinden wij begrijpelijk. Wel maakt deze keuze het noodzakelijk om in 2020 te evalueren of de verschillen daadwerkelijk zijn afgenomen. Dat kan alleen als de gezondheid van hoogopgeleiden en laagopgeleiden al bij aanvang van de beleidsperiode 2016-2020 wordt gemeten (0-meting) en deze meting aan het eind wordt herhaald.

In het overzicht van maatregelen missen wij ook concrete ambities, gericht op allochtonen en statushouders. Wij vinden het noodzakelijk dat het gezondheidsbeleid specifiek op deze groep wordt gericht, met name waar het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl.

¹ Graag verwijzen wij in dit verband naar het recente rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau. In de Rapportage Sociaal Domein 2015 wordt het begrip "autonomie paradox" geïntroduceerd. De auteurs waarschuwen voor het risico dat een afname van professionele hulp niet wordt gecompenseerd door informele hulp. Dit kan leiden tot een daling in de zelfredzaamheid.

Ook willen wij graag maatregelen ter voorkoming van gameverslaving en acties gericht op verantwoord mediagebruik in de aanpak opgenomen zien.

Concretiseren van resultaten

In de nota wordt een poging gedaan om doelstellingen te concretiseren en resultaten SMART weer te geven (zoals in ons advies van 2015 ook werd gevraagd). Er is vooruitgang geboekt, maar het is nog lang niet bij alle beoogde resultaten gelukt om een goed meetbare en toetsbare formulering te vinden, wat een onevenwichtig beeld oplevert. Waar wel concrete en meetbare resultaten worden genoemd, wordt over het algemeen een heel bescheiden doelstelling geformuleerd. Om een voorbeeld te noemen: een afname van 5% in het aantal volwassenen en senioren met overgewicht en te weinig beweging vinden wij niet erg ambitieus, zeker gezien de omvang van het probleem (51% van de senioren in De Bilt had in 2012 overgewicht en naarmate mensen ouder worden neemt de beweging sterk af).

Ouderen vormen toenemend risico

In de nota wordt gesteld dat "De Bilt een relatief groot aandeel inwoners van 65-plus heeft" en dat dit de komende jaren niet zal veranderen. Een groot probleem is nu juist dat dat de komende jaren wel zal veranderen en het aandeel van 65-plussers in absolute en mogelijk ook in relatieve zin - vergeleken met andere gemeenten - naar verwachting alleen nog maar verder zal toenemen. Volgens recente cijfers heeft 22% van de inwoners de leeftijd van 65 jaar bereikt. Tot 2030 groeit het aantal ouderen in onze gemeente tot ruim 30%.

Waar nu al sprake is van eenzaamheid onder 47% van de senioren, bewegingsarmoede bij 57% en overgewicht bij 51% van de senioren zal het aantal ouderen dat eenzaam is, te dik is en te weinig beweegt de komende jaren nog verder stijgen. Dat heeft negatieve consequenties voor de gezondheid van de Biltse bevolking en is dus aanleiding om hier gericht beleid op te voeren. Zeker nu ouderen langer dan voorheen zelfstandig blijven wonen, neemt het aantal valincidenten in de eigen woning en daarmee het aantal meldingen bij Eerste Hulp Posten schrikbarend toe, zo blijkt uit recent onderzoek. Wij dringen er dan ook bij U op aan om uw ambities waar het gaat om senioren aan te scherpen en om meer te investeren in valpreventie, het in beweging houden van ouderen en het versterken van de sociale weerbaarheid.

Waar het gaat om de inhoud van de actieprogramma's hebben wij nog de volgende opmerkingen.

1. De WAR mist informatie over landelijke projecten die betrekking hebben op het bewerkstelligen van een gezonde leefstijl, alcoholmatiging en mentale weerbaarheid. De vraag blijft hangen waarom de gemeente niet meer aansluiting zoekt bij landelijke initiatieven, zoals het stimuleringsprogramma GIDS, een ondersteuning bij lokale aanpak gezondheidsachterstanden.
2. Wij zijn zeer tevreden met het verbreden van de inspanningen ter voorkoming van eenzaamheid tot het versterken van de mentale weerbaarheid, waarbij focus niet exclusief bij ouderen is gelegd. Dit conform ons advies van 17 mei 2014. Toch willen wij in dit verband opnieuw pleiten voor maatregelen, gericht op het voorkomen van eenzaamheid van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Dit is zeker van belang, nu ook deze burgers minder snel in aanmerking komen voor plaatsing in een zorginstelling en langer dan voorheen zelfstandig blijven wonen. Tot onze grote teleurstelling werd aan dit onderwerp in de nota nog steeds geen aandacht besteed.

Wel is in de nota opgenomen het voornemen om sportactiviteiten aan mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking aan te bieden, waar wij eerder bij u op hebben aangedrongen. Gesteld wordt dat de lopende projecten worden voortgezet, maar onduidelijk blijft welke aanvullende acties worden ingezet om sporten voor deze doelgroepen mogelijk te maken.

3. In de werkbijeenkomsten hebben wij nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het verder uitbouwen en versterken van de mantelzorgondersteuning nu steeds meer burgers voor hulp een beroep moeten doen op mantelzorgers. Al diverse malen hebben wij met u gesproken over het feit dat slechts een bedroevend klein deel van de mantelzorgers bij u bekend is (165 van de 4000 mantelzorgers in De Bilt) en een nog kleiner deel daarvan daadwerkelijk ondersteund wordt. Het is voor ons dan ook onbegrijpelijk dat er in de nota staat dat u het liefst van mantelzorgers zelf wil horen welke ondersteuning er nodig is. Bij ons rijst dan opnieuw de vraag aan wie u dit wilt vragen en hoe u gaat zorgen dat de ondersteuningsvraag die uit dit onderzoek naar voren komt inderdaad de behoefte is van mantelzorgers in het algemeen en niet alleen van het kleine aantal dat al bij u bekend is. Het stelt wat dat betreft dan ook niet gerust dat u een hoogwaardig pakket aan zorg en ondersteuning wil bieden, maar dit aanbod dan laat aansluiten bij de behoeften van slechts een onbeduidend deel van de mantelzorgers. Nergens vinden wij een concreet omschreven ambitie die u met behulp van dit hoogwaardige pakket wilt verwezenlijken. Ook wordt niet geconcretiseerd wat u als resultaat wilt bereiken en welke acties daarvoor ondernomen worden. Als we daarbij in ogenschouw nemen dat tegen de tijd dat u de ondersteuningsvraag heeft geformuleerd het beschikbare budget is opgedroogd, geeft dit alles ons niet veel vertrouwen in het vervolg.
4. Het is goed om te zien, dat een succesvol project als GALM ook in de komende jaren wordt voortgezet. Dit project kan alleen aan impact winnen als de doorstroming naar reguliere sportclubs op gang wordt gebracht en mede daardoor het aantal deelnemers kan worden vergroot. De WAR mist een concrete uitwerking van het voornemen om de opbrengst van dit project in de nieuwe beleidsperiode te vergroten.
5. Gebruikers van de U-pas klagen dat zij kortingen krijgen op zaken waar zij geen behoefte aan hebben en geen korting krijgen op voor hen essentiële zaken. Zo is het gebruik van de pas te weinig flexibel. De gemeente zou nader moeten onderzoeken of het aanbod dat met de U-pas verkregen kan worden nog past bij de behoeften van de pashouders.

Samenvattend komen wij daarmee tot de volgende adviezen:

1. Beschikbaar stellen van voldoende budget om de uitvoeringsprogramma's gedurende de hele looptijd van het beleid te kunnen realiseren.
2. Nog dit jaar de informatievoorziening dusdanig te verbeteren dat de burger weet waar hij zorg en ondersteuning kan krijgen en de verwijzer weet welke voorzieningen beschikbaar zijn.
3. Concrete acties richten op het creëren van een vangnet voor de meest kwetsbaren. Bijvoorbeeld beschrijven wat te doen om informele hulp in achterstandswijken te realiseren.

4. In de eerste helft van 2017 een aanvullende beleidsparagraaf schrijven gebaseerd op de resultaten van de monitor volwassenen en senioren.
5. In 2016 een nulmeting te houden, waarin verschillen in gezondheid tussen hoog- en laagopgeleiden worden onderzocht. In 2020 deze meting te herhalen om het effect van het gevoerde beleid te kunnen bepalen.
6. Te concretiseren welke verbeteringen in gezondheid van allochtonen en statushouders worden beoogd en welke acties daartoe worden ingezet.
7. De meetbaarheid en toetsbaarheid van de beoogde resultaten te verbeteren door deze SMART te formuleren.
8. Actiever en ambitieuzer inzetten op beweging, sociale weerbaarheid en valpreventie bij ouderen
9. Intensiveren van de aanpak, gericht op weerbaarheid en beweging voor lichamelijk en verstandelijk gehandicapten.
10. Formuleren van concrete ambities en te behalen resultaten met betrekking tot mantelzorg.
11. Doorstroming van het project GALM naar gewone sportvoorzieningen bevorderen en zorgen voor meer instroom, zodat meer burgers van deze voorziening kunnen profiteren.
12. Onderzoek naar de aansluiting van het aanbod van de U-pas bij de behoeften van de pashouders.

Wij vertrouwen er op dat u onze argumenten en aanbevelingen zorgvuldig zult meewegen in uw besluitvorming en zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Hans Voogt

Voorzitter Wmo Advies Raad De Bilt